

PRÆSTE FORENINGENS BLAD

88. årgang . 16. oktober 1998/42

● EMBEDSSYN	<i>Det særlige præsteembede i folkekirken.</i> Jesper Høgenhaven læser Bjerg/Steffensen, Anna Marie Aagaard, Raun Iversen/Harbsmeier, Prenter og Paulus, og kritiserer en anti-reformatorisk embedsforståelse, som vinder frem.	958
● TEKSTVEJLEDNING	Alle helgens dag (Henning Smidt)	966
● LITTERATUR	<i>Eurodiakonia m.fl. (Udg.):</i> Final report on Issues of Poverty and Social Exclusion (Lars Mandrup)	969
● DEBAT	Kirken og personregistreringen Korstog mod muslimer??. Fremstående muslim ønsker Sharia indført i Danmark	970 972 973
● RUBRIKKER	Uge til uge Fra sekretariatet Legater m.v. Personalia Ledige stillinger	974 976 956 977 978

Det særlige præsteembede i folkekirken

Af *Jesper Høgenhaven*

På to områder er der inden for de senere år sket egentlige forandringer med præsteembedet i den danske folkekirke på det institutionelle plan, forandringer, der konkret og umiskendeligt afspejler en forandret opfattelse af præsteembedet og dets indhold. Den første forandring gælder præsters uddannelses- og ansættelsesvilkår, hvor den obligatoriske efteruddannelse har set dagens lys i 1992. Indtil for nylig havde det været den almindelige opfattelse, at en teologisk embedseksamen eller tilsvarende anerkendt uddannelse, lovlig kaldelse til et præsteembede, ministeriel udnævnelse og biskoppelig kollats tilsammen måtte udgøre et tilstrækkeligt grundlag til, at man i hvert fald kunne forvente, at den, der blev ansat i et præsteembede, også var i stand til at bestride det. I dag er ansættelsen betinget af, at den, der ansættes, tre gange i løbet af sine første ansættelsesår indfinder sig på et efteruddannelseskursus, hvis indhold ikke har været genstand for den enkeltes valg.

Den kirkelige efteruddannelse

Den obligatoriske efteruddannelse for

præster er ikke et isoleret fænomen, men må ses i sammenhæng med den oprustning og udvidelse af det folkekirkelige uddannelsesvæsen, hvoraf efteruddannelsen er et enkelt aspekt.

Der er ingen grund til her at gå i enkeltheder med det historiske forløb, der er resulteret i de kirkelige uddannelsesinstitutioners ekspansion; historien er velkendt og beskrevet andetsteds. Et par bemærkelsesværdige træk skal imidlertid fremhæves: Finansieringen af efteruddannelsesvæsnets stillingsmæssige vækst ved hjælp af midler fra de kirkeministerielle kasser er sket med en ubesværet selvfølgelighed, der umiddelbart kan virke overraskende i betragtning af den måde, hvormed der på andre områder – almindelige præstestillinger f.eks. – holdes igen med pengene i de samme kasser, og vel også i betragtning af, at ekspansionen er blevet besluttet og iværksat uden nogen egentlig offentlig debat, i hvert fald uden en debat, som beslutningstagerne på nogen måde har set sig selv som seriøst forpligtet af. Det er tydeligt skinnet igennem, at de nøglepersoner, der har været de faktiske beslutningstagere, har opfattet sig som handlende i en indlysende god og rigtig sags – fremtidens, fremskridtets – tjeneste og dermed som berettigede til at feje enhver alvorlig kritik af bordet. Det skal endvidere bemærkes, at indførelsen af den tvungne efteruddannelse for præster fandt sted under Den danske Præsteforenings særdeles aktive medvirken, manifesteret i daværende formand Kjeld Holms indsats som en af ordningens varmeste fortalere og i hans fortsatte indsats som en nøgleperson i ordningens forvaltning og i det offentlige forsvar for den.

Specialpræster

Den anden forandring i opfattelsen af præsteembedet, som har fået et direkte institutionelt udtryk er knyttet til oprettel-



**Jesper
Høgenhaven**

Sognepræst, dr. theol., f. 1961. Udgivelser bl.a.: *Gott und Volk bei Jesaja* (1988), *Problems and Prospects In Old Testament Theology* (1988), *Den gamle pagt* (1990), *Anden til Femte Mosebog fortolket* (1994).

sen af nye specialpræstestillinger eller funktionspræstestillinger, som vanskeligt lader sig begrunde ud fra en traditionel forestilling om præsters ansvarsområde og afgrænsningen heraf. Præsteembeder uden for den sædvanlige sognestruktur (f.eks. fængsels-, hospitals- og værnpræstestillinger, stillinger som præst for døve og hørehæmmede) har således været knyttet sammen med den kirkelige betjening af mennesker, der af den ene eller anden grund måtte formodes at være afskåret fra at blive kirkeligt betjent af deres sognepræst ganske enkelt, fordi de i medfør af særlige vilkår var ude af stand til at komme i deres sognekirker eller af påviselige fysiske grunde var ude af stand til at høre, hvad der her blev sagt. En sådan begrundelse foreligger ikke for oprettelsen af en stilling som præst med særligt ansvar for AIDS-syge, ligesom en stilling som gadepræst heller ikke kan begrundes ad denne vej. Til gengæld er det klart, at ideen om special- eller funktionspræster rummer uanede muligheder for ekspansion. En del af dette potentiale trådte frem, da statsminister Poul Nyrup Rasmussen i sin tale ved Folketingets åbning for et par år siden henviste direkte til oprettelsen af flere særlige præstestillinger som et led i regeringens indsats for psykisk syge. Også hvad funktions- eller specialpræstestillingerne angår, har tendensen været, at udbygningen på dette område er sket uden nogen nævneværdig offentlig diskussion og uden nogen dokumenteret refleksion over sagens principielle, dvs. teologiske side. Endvidere er forholdet også her det, at Præsteforeningen har været positivt medvirkende, formentlig delvis efter devisen, at specialpræstestillinger nu engang syntes at være vejen til forøgede bevillinger, hvad f.eks. statsministerens udsagn i den nævnte åbningstale godt kunne se ud til at bekræfte.

Debatten om præsteembedet

Nu kan man i og for sig godt hævde, at de omtalte forandringer i synet på folkekirkens præsteembede blot er tilfældige udtryk for tidstypiske opfattelser. Imidlertid må de nævnte tiltag, der nok i en vis

forstand kan siges at have et tilfældighedspræg over sig, ses i sammenhæng med den mere omfattende debat om kirkens præsteembede, der er foregået i den samme periode.

En overfladisk gennemgang af denne debat, som den er dokumenteret i diverse indlæg f.eks. i Præsteforeningens Blad og Kritisk Forum for Praktisk Teologi, viser, at diskussionen har været præget af synspunkter, der kommer til udtryk i stikord som struktur, samarbejde, ledelse, professionalisme, kompetence, personlighed, supervision.

»Struktur« har været et nøgleord i en diskussion om folkekirkens forhold, som er foregået over en lang årrække, ganske vist uden at der af den grund er blevet sagt særlig meget nyt gennem årene. Her kan henvises til den strukturkommission, som på kirkeministeriel foranledning blev nedsat i 1964 og som i 1971 fremkom med sin betænkning om tilpasning af folkekirkens struktur til det moderne danske samfund. »Struktur« har siden været et tilbagevendende stikord i en debat, som ikke mindst Præsteforeningen har bidraget til, bl.a. gennem foreningens udvalg vedr. strukturforhold, der i de senere år har stået for omfattende spørgeskemaundersøgelser blandt Præsteforeningens tillidsmænd og medlemmer samt i 1990 en konference om strukturforhold i samarbejde med Kirkeministeriet. Særlig for Københavns vedkommende kan nævnes de konferencer og stiftsamråd til drøftelse af den kirkelige struktur i hovedstaden, som Københavns seneste to biskopper Ole Bertelsen og Erik Norman Svendsen har sat i værk og sidst den af biskoppen ned- og sammensatte »tænk-tank«, der foreløbig (november 1997) har udgivet sin første delrapport om den folkekirkelige situation i København. Et fælles træk ved de fleste af de tekster, der gennem årene er kommet ud af strukturdebatten, er dels den ideligt gentagne henvisning til de såkaldte strukturproblemer som en væsentlig, ja, afgørende faktor for præstearbejdets manglende »succes«, dels den lige så ofte fremførte henvisning til samarbejde – imel-

lem præster indbyrdes og imellem præster og andre instanser, menighedsråd, foresatte osv. – som et væsentligt element i problemernes løsning.

Præsters professionalism

»Kompetence« og »professionalisme« er de dominerende stikord i Svend Bjerg og Palle H. Steffensens meget omtalte pamflet fra 1995 »Den ualvorlige præstekirke«. Bjerg og Steffensen vil med udtrykket »præstekirke« signalere, hvad de mener er folkekirkens aktuelle men ofte ikke-erkendte virkelighed og tillige dens problem. Med forfatterens egen formulering: »Der er for lidt »søgning« i folkekirken. Folket svigter, og præsten står for alene« (s. 16). Folkekirken er ifølge Bjerg og Steffensen blevet »en kirke uden kirkegængere« (s.st.); og derved er den blevet en »præstekirke« i stedet for en virkelig »folkekirke«. Oven i købet forholder det sig efter forfatterens mening sådan, at »præstekirken« benægter sin egen eksistens og dermed nægter at se problemet i øjnene. Præsterne gør ganske enkelt ikke fyldest i forhold til de opgaver, der er knyttet til deres embede, og flygter ind i illusioner og bortforklaringer. Vejen frem består nu ifølge Bjerg og Steffensen i, at »præstekirkens« værste mangler afhjælpes, så den i det mindste kommer til at fungere. »Derved kan den«, hedder det, »måske få så megen magt i hænde, at den formår at give magten tilbage til folket«.

Det er klart nok, at Bjerg og Steffensen anskuer den eksisterende folkekirke som en organisation, der er gerådet i en permanent kristetilstand i forhold til sine mål. Folkekirken er en organisatorisk fiasko; og problemet er ifølge de to forfattere et dobbelt: Præsterne er endt med alene at sidde på folkekirkens identitet; og deres forvaltning af denne monopolstilling er præget af manglende professionalism og kompetence. Denne påstand underbygger Bjerg og Steffensen med en række eksempler på præstelig uforstand for herefter at anvise en vej ud af uføret: Under overskriften »personalepleje« efterlyses en strammere og synligere organisatorisk styring og overvågning af

folkekirkens præster: »En organisation, der i praksis hylder den filosofi, at alle er lige dygtige og lige gode til alt inden for deres virkefelt, fremelsker middelmådighed. Det ved ethvert konsulentfirma, men folkekirken ved det tilsyneladende ikke« (s. 34).

Det mål, som foresvæver Bjerg og Steffensen, synes at være en kirkeorganisation eller -koncern med professionelle præster, der under behørig styring og vejledning skal udvikle deres kompetence.

»Målet er at bryde isolationen, at samle og differentiere arbejdskræfterne, at få præstekirken til at fungere så tilpas professionelt, at den derved kan give afkald på magt og plads til en mere ægte folkekirke« (s. 35).

»Præsterollen«

Når der overhovedet kan være grund til at beskæftige sig med Bjerg og Steffensens synspunkter, skyldes det hverken originaliteten eller refleksionsniveauet i den omtalte pamflet eller piece, men derimod, at her med en usædvanlig tydelighed og klarhed bliver sagt, hvad der i stort omfang synes forudsat i den aktuelle diskussion om præsteembedet og dets problemer. Spørger man, hvad det er for en professionalism eller kompetence, der skal tilføres præsten i hans eller hendes embede, henvises man hos de to forfattere til oplæring i de til præsteembedet eller »præsterollen« knyttede praktiske funktioner, altså til de gøremål, som der nu engang er tradition for at forvente, at præsten tager sig af. Den såkaldte præstegårdsteologi, altså seriøst dybdeborende teologisk arbejde, har Bjerg og Steffensen til gengæld kun foragt til overs for. »Sporene skræmmer, for menigheden forsømmes (hvem går på husbesøg, opdyrker ungdomsarbejde, udvikler et kirkeligt medieapparat osv.?) Der findes fremragende teologer i præstegårdene, sågar doktores, folk der tænker teologisk så godt som nogen. Men det er en fejl at tro, at man på samme tid kan være fuldtidspræst og videnskabelig forsker, og det var, hvad man førhen forbandt med præstegårdsteologi. Den er og bør være en saga blot« (s. 41).

De egentlige teologiske studier skal den

professionelle præst med andre ord overlade til de virkeligt professionelle – universitetsteologerne formentlig, og i stedet opdyrke sin professionelle kompetence i forbindelse med de mere udadvendte funktioner, som forventes af præsten. Hvad forkyndelsen angår, henviser Bjerg og Steffensen til nødvendigheden af, hvad de kalder det »kulturelle engagement, dels for kulturens egen skyld, dels for at holde kristentroen i live« (s. 49). Konkret udmøntes henvisningen bl.a. i følgende forslag: »Hver menighed bør have sit etiske råd« (s. 49). Hvordan det i den kirke, som foresvæver Bjerg og Steffensen, kristeligt talt skulle kunne være et problem, at »der er for lidt »søgning«, står hen i det uvisse. I den kirke eller kirkekoncern, som her skitseres, er der ingen nødvendighed, intet, der skal siges eller høres. Her skal snakken holdes i gang, det kulturelle engagement holdes ved lige, »kristentroen« holdes i live. Her er der derfor slet intet embede men kun en række selvopfundne og selvpatagne roller. Kort sagt: Kirke er blevet til underholdningsindustri.

Et stort og farligt problem i Bjergs og Steffensens verdensbillede er forestillingen om den enkelte præsts frihed, som det med alle midler – struktureret ledelse, supervision, ansættelse af stiftskonsulenter til at følge den enkelte præst i hælene og forhindre ham eller hende i at opføre sig uprofessionelt – gælder om at begrænse. Her tydeliggør de to forfattere et anliggende, som ofte dukker frem i den aktuelle diskussion, som regel dog under noget mere diskrete former. For her ligger naturligvis en stor del af motivationen for det kirkelige efteruddannelsesvæsens oprustning og for indførelsen af tvang i forbindelse med efteruddannelsen – i en fundamental frygt for, at den enkelte præst bliver oveladt til sig selv og sine embedsforpligtelser. Til den ende har overvejelser i retning af at indføre en detaljeret arbejdsbeskrivelse for den enkelte præstestilling, en præsteinstruks efter det mønster, som er ved at vinde indpas i vore nordiske nabolande, været bragt på bane. Og i det billede kan man også se den posi-

tive interesse for funktions- eller specialpræstestillinger; for her foreligger jo på forhånd til almindelig beroligelse en specificering af, hvad de pågældende præster skal få deres tid til at gå med.

»Den ydre kirkelige orden, hvortil indretningen og gestaltningen af et særligt prædikeembede hører, har som sit eneste formål at tjene ordets embede.«

Det almindelige præstedømme

Samtidig med, at Bjerg og Steffensen erklærer sig som tilhængere af en styrkelse af præsters faglige kompetence, nærer de en basal mistillid til præsteembedets funktion, idet »præstekirkens« udvikling hævdes at have resulteret i og at være resultatet af en umyndiggørelse af menighederne eller det »kristne lægfolk«. Hermed kan de to forfattere siges at være eksponenter for begge de hovedretninger, som på en og samme tid gør sig gældende i den verserende diskussion om præsteembedet, nemlig på den ene side et krav om en opprioritering af det særlige embede, på den anden side en nedtoning af præsteembedet under henvisning til det almindelige præstedømme. Denne tilsyneladende ejendommelige dobbelttendens hænger formentlig sammen med, at der i virkeligheden er tale om en og samme forståelse af præsteembedet med let forskellige accentueringer.

Det fælles og afgørende er, at ordets embede i reformationens forstand betragtes som ikke-eksisterende, hvormed den nødvendighed, der gør præsten til præst, er taget bort. Hvor denne nødvendighed er borte, bliver der ikke andet tilbage end forsøgene på med diverse midler at maskere det overflødige og tilfældige som nødvendigt. Den »højkirkelige« oppustning af embedet er et sådant middel. Den mindst lige så udbredte foragt for det særlige præsteembede under påberøbelse af det almindelige præstedømme er et andet udtryk for nøjagtig det samme.

Et markant eksempel på, hvordan den reformatoriske henvisning til de døbtes almindelige præstedømme i denne moderne forståelse spilles ud mod det særlige præsteembede, kan man finde i Anna Marie Aagaards bog »Identifikation af kirken« fra 1991. For Aagaard bragte reformationen med Luthers forkyndelse af de troendes almindelige præstedømme en ansats til en forandring af den synlige kirkes organisations- og ledelsesforhold; men ansatsen blev af historiske grunde ikke ført ud i livet på reformationstiden. »Med læren om det almindelige præstedømme bliver den teologiske bestemmelse af kirken som livsfællesskab med Kristus og de troende operationaliseret, dvs. der vindes et greb, hvorved der kan aftegnes identificerbare og institutionaliserbare rettigheder og pligter for ordets og troens menighed« (s. 56). Imidlertid sker der ifølge Aagaard det, at Luther for at undgå kaos i en omvæltningstid vender sig til adel, byråd og fyrster for at gennemføre reformationen i praksis. Og da Luther først har vendt sig til øvrigheden, fanger bordet. »Den teologiske begrundelse for at benytte læren om det almindelige præstedømme som strukturprincip slår ikke igennem, og det får den langfristede konsekvens, at de senere lutherske landskirkers reception af Luthers ekklesiologi kun kommer til at beskæftige sig med dele af reformatorens eget kirkesyn« (s. 58-59). Således rummer Luthers kirkesyn et uudnyttet potentiale; og for Aagaard gælder det da om at få indhentet det forsømte. Det med dåben givne almindelige præstedømme behøver for at blive til virkelighed at blive realiseret i form af et institutionaliseret kirkeligt lægmandsstyre. Dåben er nemlig, som Aagaard formulerer det, »mulighedsbetingelse for at kunne udøve magt i kirken« (s. 60).

En tilsvarende forståelse af det almindelige præstedømme gøres også gældende i Hans Raun Iversens fremstilling i Raun Iversens og Eberhard Harbsmeiers lærebog »Praktisk teologi« fra 1995. Raun Iversen skriver her om reformationens embedssyn: »Udmøntet overfor de to fronter (Romer-

kirken og sværmerne) er og bliver der en spænding i Luthers og reformationens embedssyn, men resultatet er i hovedsagen klart: teologisk sker der en afgørende opprioritering af de døbtes præstedømme, som helt udrangerer den katolske offerpræst, men i praksis betyder kampen mod sværmerne og tilpasningen til fyrste- og statskirkelige forhold, at prædike- og hyrdefunktionen institutionaliseres som *embede*, men dog ikke med samme form for selvberoenhed i forhold til menigheden, som hierarkiet har i den katolske kirke«. Også her er grundsynet altså det, at der af historiske årsager finder en afbøjning eller afsporing sted, således, at de fulde konsekvenser af den reformatoriske forkyndelse af de døbtes almindelige præstedømme ikke bliver draget i praksis.

Prenters syn på embedet

Den grundforståelse af embedet, som hos såvel Anna Marie Aagaard som Hans Raun Iversen træder tydeligt frem i sin væsensforskellighed fra reformationens tale herom, kan følges tilbage til den vist nok eneste nyere behandling af embedets teologi på dansk i bogform, Regin Prenters bog fra 1965 »Kirkens embede«. Prenter tager her sit udgangspunkt i folkekirkens præsteløfte og den ældre præsteed, som er det nuværende præsteløftets forgænger og grundlag, og bestræber sig på at analysere embedets vigtigste konturer frem af disse tekster, der betragtes som det givne konkrete vidnesbyrd om det overleverede syn på embedet i den danske evangelisk-lutherske kirkes sammenhæng. Den således vundne forståelse af embedet søges dernæst belyst ud fra ordinationshandlingens liturgi og ud fra de lutherske bekendelsesskrifter.

I denne forbindelse indtager den augsburgske bekendelses art. 5 naturligt nok en central plads. Prenter betoner her med rette den nære sammenhæng mellem bekendelsens art. 4 om retfærdiggørelsen og art. 5 om det kirkelige embede. Art. 5 indledes med den udtrykkelige henvisning til den retfærdiggørende tro, som der er talt om i den foregående artikel. »Ut hanc fidem

consequamur, institutum est ministerium docendi evangelii et porrigendi sacramenta». I den tyske tekst: »Solchen Glauben zu erlangen, hat Gott das Predigtamt eingesetzt, Evangelium und Sakrament gegeben«. Med fuld ret henviser Prenter endvidere til, at Aug. kun taler om en egentlig præstelig funktion i forbindelse med Kristi forsonergerning i art. 21 om helgendyrkelsen; her kaldes Kristus betonet for den eneste præst. Denne nytestamentlige henvisning til Kristi fuldkomne præstetjeneste, som ikke er andet end en anden betegnelse for hans forsonergerning, fører direkte videre til forkyndelsen af de troendes almindelige præstedømme, da Kristus ved sin stedfortrædende forsoning gør de troende delagtige i sit eget præstedømme eller i sin retfærdighed for Gud. Imidlertid vil Prenter også hævde det særlige embedes præstelige karakter i egentlig forstand, dvs. dette embedes karakter af forsoningstjeneste. Begrundelsen har form af en betoning af embedets guddommelige indstiftelse ifølge Aug. 5. Det er Gud, der med bekendelsens ord har indsat embedet. Og Prenter kommenterer: »Der er altså tale om en guddommelig indstiftelse af embedet, ikke en kirkelig, af mennesker oprettet orden« (s. 43).

Nu er det som bekendt et omstridt spørgsmål, om Aug. 5 overhovedet kan siges at dreje sig om det særlige præsteembede; dette omtales i art. 14 som en del af den kirkelige orden. Art. 5 omhandler ordets eget af Gud indstiftede embede, det, der hører under vor Herres Jesu Kristi ordnans. Men i virkeligheden hører tingene naturligvis sammen i den forstand, at art. 5 er en henvisning til det, der skal foregå i kirken, det, der gør kirken til kirke, nemlig at evangeliet prædikes og sakramenterne rækkes til mennesker. Den ydre kirkelige orden, hvortil indretningen og gestaltningen af et særligt prædikeembede hører, har som sit eneste formål at tjene ordets embede og er for så vidt også medinddraget under det, der siges i art. 5, hvad der imidlertid ikke vil sige, at artiklens tale om embedets guddommelige indstiftelse uden videre kan overføres på det konkrete histo-

risk udformede præsteembede i eksempelvis den danske folkekirke.

Embedet og retfærdiggørelsen

Prenter fortsætter nu sin udredning af embedets præstelige karakter med ordene:

»Ethvert særligt embede må gå under i mødet med Guds eget embede.«

»Men det vil sige, at det kirkelige embede som *conditio sine qua non* for det almindelige præstedømmes virkeliggørelse på jorden selv må være i den forstand præsteligt, at alene gennem *dets* virke Kristi ypperstepræstelige tjeneste bliver de enkelte i menigheden til del ved ordet og ånden« (s. 43). For Prenter er det særlige embede og det almindelige præstedømme således sammenknyttet, at det sidstnævnte realiseres, bliver til virkelighed i kraft af og gennem det førstnævntes virke i forkyndelse og sakramentforvaltning. Det særlige embedes præstelige indhold sætter Prenter i forbindelse med retfærdiggørelsens karakter af begivenhed. »Der er ifølge konfessionen ikke tale om, at menigheden først ejer evangeliet og troen udendvidere, uformidlet, og derpå selv »indretter« et kirkeligt embede som en »praktisk orden«. En sådan opfattelse er uforenlig med konfessionens syn på retfærdiggørelsen. Kristi forsonergerning er ingen almen sandhed, som udendvidere gælder enhver. Kristi retfærdighed *må af Gud tilregnes* os for i sandhed at gælde *for ham* som vor retfærdighed. Og denne Guds tilregnelser sker gennem evangeliets forkyndelse, der altid finder sted i et ydre ord, et legemligt ord, d.v.s. et ord, der har konstant skikkelse i prædiken og sakrament, eller bestemtere endnu: i dåb, prædiken, skriftemål og nadver. Kun gennem dette legemliggjorte ord, der som legemliggjort kræver et embede til at forvalte det, kommer retfærdigheden til mig som Guds gave, d.v.s. ikke blot som en historisk kendsgerning, bekendt for alle, men som evangelium, som noget, der er Guds ger-

ning »for mig«, pro me, hver gang jeg hører og tror evangeliet» (s. 43-44).

Det berettigede element i, hvad Prenter her fremfører, ligger i henvisningen til det for al fornuftig forståelse anstødelige og forargelige, at Guds frelsende nåde konkret tilsiges mennesker gennem et ord, der udtales af et andet menneske som et blot og bart menneskeord, og konkret rækkes mennesker af et andet menneskes hånd som en blot og bar menneskelig handling. Hvor Helligånden ifølge Aug. 5 ved ord og sakrament skænkes dem, der hører evangeliet, hvor og når det behager Gud, hvor Gud således skaber sin kirke af syndige fortabte mennesker, der er det ganske rigtigt Gud selv, der udøver sin frelsende eller forsonende gerning i Jesus Kristus. Hvor dette sker, er der til gengæld alene plads til det embede, som er og forbliver Guds eget eller hans ords embede, og som han, hvor og når det behager ham, tager mennesker i tjeneste for. Her er der ikke plads til noget menneskeligt oprettet embede med en særlig sakral eller præstelig karakter som instans; for her er alle menneskelige kvalifikationer og institutioner dømt og må gå til grunde. Her må ethvert særligt embede gå under i mødet med Guds eget embede. Hos Prenter får, trods forsøget på at fastholde det stringent reformatoriske syn på retfærdiggørelsen, det særlige embede lov til at overleve retfærdiggørelsens begivenhed og bliver gjort til en nødvendig del af denne begivenhed, idet den kirkelige ordens særlige embede identificeres med ordets eget guddommeligt indstiftede embede. Det historisk givne præsteembede kan Prenter herefter tolke som en særlig historisk variant af det »hyrdeembede«, som er en positiv del af den guddommelige åbenbaring selv, og hvis struktur kan bestemmes ud fra en analogi til kristologien, idet det kirkelige embede på ligefrem, direkte måde bliver repræsentativt for Kristi egen gerning.

Forkyndelsens embede belyst ud fra Paulus

Med sin tolkning af embedet ønsker Prenter tydeligvis at bringe den nytestamentlige forståelse af forkyndelsens funktion til

udtryk. I 2 Kor. 2,14-7,4 foretager Paulus, hvad man har kaldt en redegørelse for sit embede eller for sin tjeneste som Jesu Kristi apostel. Dette afsnit indledes i 2 Kor. 2,14-17 med en taksigelse for det, som Gud udretter gennem sin apostels tjeneste: »Men Gud ske tak, som altid fører os med i Kristi triumftog og overalt lader os udsprede kundskaben om ham som en duft. For vi er Kristi vellugt for Gud blandt dem, der frelses, og blandt dem, der fortabes – for dem, der fortabes, en duft af død til død, for dem, der frelses, en duft af liv til liv«. Hvad Paulus her siger, er uanset billedsprogets baggrund i enkeltheder lysende klart i sin hovedsag: Det er Gud, der suverænt bringer sin hensigt til udførelse gennem Paulus' tjeneste ved at føre ham omkring i udførelsen af en opgave, hvis mening og indhold er givet med Guds frelsende gerning i Kristus, og som derfor ikke kan være andet end sejr og triumf, uanset hvordan det for en menneskelig bedømmelse måtte tage sig ud med dens resultater. Det evangelium, apostlen forkynnder, og som har Kristus selv som ophavsmand og indhold, betyder for enhver den evige afgørelse imellem liv og død. Det er dette evangelium, der alene kvalificerer Paulus' sendelse, hans »apostolat«; og sendelsen er i den grad totalbestemt af evangeliet, at Paulus kan betegne sig selv i sin egenkab af Jesu Kristi apostel som »Kristi vellugt«. Apostolatet er for Paulus ikke en tilføjelse til eller noget ved siden af evangeliet; men det er den tjeneste i skikkelse af et menneskeligt vidnesbyrd at frembære det ord fra Gud, der i lige grad er uindskrænket virkelighed for dem, der frelses, som for dem, der fortabes.

I denne forstand er apostolatet en del af den guddommelige frelsende begivenhed. Denne nære sammenhæng er også temæt for det første afsnit af 2 Kor. 3: »Begynder vi nu igen at anbefale os selv, eller har vi som visse andre brug for anbefalingsbreve til jer eller fra jer? Nej, I er selv det brev, der står skrevet i vore hjerter, og som kendes og læses af alle mennesker, så det er klart, at I er et Kristus-brev, der er blevet til

ved vores tjeneste, ikke skrevet med blæk, men med den levende Guds ånd, ikke på tavler af sten, men i hjerter, på tavler af kød og blod«. Paulus henviser her – i kontrast til alle forsøg på at opstille en myndighed, der bygger på menneskelig autoritet i form af andres anbefalinger – til sit egentlige »anbefalingsbrev«, som er den korintiske menighed selv, idet denne kristne menigheds eksistens er tegnet på Paulus' sendelse. Det brev, som menigheden er, er imidlertid et Kristus-brev, et brev, der har Kristus som afsender og ophav, og som Paulus blot har betjent eller ekspederet, et brev, skrevet ikke med blæk men med den levende Guds ånd. Kristus-brevet stilles nu også i modsætning til den Moselov, der var skrevet på stentavler; og hermed kommer brevet også til at repræsentere det evangelium eller den nye pagt, som i modsætning til lovens gamle pagt er indskrevet i hjerterne, et aspekt, som videreføres i resten af 2 Kor. 3. Her sker en glidning i billedsproget: Fra forestillingen om menigheden som apostlens anbefalingsbrev føres vi gennem udsagnet om den samme menighed som genstand for Kristi gerning, for hvilken apostlen er tjener, ind i modstillingen imellem lov og evangelium. Afgørende er det her, at denne forskydning har sin saglige begrundelse i sammenhængen imellem apostelembede og evangelium. Paulus kan slet ikke tale om sin sendelse eller tjeneste uden i ét dermed at tale om evangeliet; for uafhængigt af evangeliet besidder han ingen autoritet eller legitimitet, al sin myndighed henter han fra evangeliet alene.

Med et tilbageblik på denne redegørelse kan Paulus herefter fastslå: »En sådan tillid har vi til Gud ved Kristus. Ikke at vi af os selv duer til at udtænke noget, som kom det fra os selv; at vi duer til noget, skyldes Gud, som også har gjort os due til at være tjenerne for en ny pagt, ikke bogstavens men Åndens; for bogstaven slår ihjel, men Ånden gør levende«. Den »tillid«, Paulus taler om her, indebærer tydeligvis et fuldstændigt afkald på menneskelige kvalifikationer. Den eneste kvalitet, han som Jesu Kristi apostel kan og vil henholde sig til, er den paradok-

sale kvalitet, der har Guds selv som ophav og subjekt, og som alene grunder sig på den kvalificerende gerning, Gud har gjort ved at kalde Paulus til sin apostel, den gerning, der gør apostlen til tjener for en ny pagt.

»Det er Gud, der suverænt bringer sin hensigt til udførelse gennem Paulus' tjeneste ved at føre ham omkring i udførelsen af en opgave, hvis mening og indhold er givet med Guds frelsende gerning i Kristus.«

»Høj- og »lavkirkeligt« embedssyn – to alen af samme stykke

Dette nytestamentlige eksempel skulle forhåbentlig med tilstrækkelig klarhed vise, hvordan enhver tale om et særligt embede med særlige kvalifikationer nødvendigvis må bortfalde der, hvor Gud udfører sin egen embedsgerning ved at tage mennesker i tjeneste for sit ord. Hos Prenter synes det historisk givne embede imidlertid at få en positiv kvalificerende egenverdi, selv om Prenter naturligvis vil fastholde, at embedets præstelige karakter alene skyldes Guds åbenbaring og indstiftelse. At misvisningen er til stede, kommer ikke desto mindre frem også i enkeltheder, som når Prenter i sin analyse af præsteløftets udsagn om »flittig og alvorlig granskning af Guds ord og troens hellige lærdomme« opstiller en modsætning imellem en akademisk videreuddannelse, »fortsættelse af det theologiske studium under præstegeringen« (s. 28) og den »hellige læsning« (»lectio sacra« med den ældre præsteeds udtryk), som Prenter udlægger som »præstens evangeliske tidebøn«. »Men som præsteeden udtrykker sig, er der ingen tvivl om, at den hellige læsning, som skal foregå daglig og kun kan udelades, når sygdom og uundgæelige hindringer stiller sig i vejen, ikke er rent akademiske studier men hans evangeliske tidebøn« (s. 29). Her er det ikke genstanden, den hellige skrift, som får lov til selv at bære ansvaret for, at flittig og alvorlig granskning heraf bliver til andet end »rent

akademiske studier«, men den særligt kvalificerede læsning hos indehaveren af det særlige embede.

Der består hos Prenter en vis spændning imellem det særlige embede og det almindelige præstedømme, skønt de forsøges holdt sammen som to sider af den samme frelsens virkelighed. Når det almindelige præstedømme og det særlige præsteembede spilles ud mod hinanden, som det sker hos Anna Marie Aagaard og Hans Raun Iversen, er det nu i virkeligheden principielt det samme syn på embedet som hos Prenter, der er på spil. Det er lige præcis forestillingen om det sakrale præstelige embede, der gør dette suspekt, når det anskues under en synsvinkel, der i hvert fald er kraftigt medbestemt af en demokratisk ideologi. Tankegangen er da, at det sakrale hierarki skal erstattes af det sakrale demokrati. Men forskellen imellem et såkaldt »højkirkeligt« og et såkaldt »lavkirkeligt« embedssyn i dagens folkekirkelige debat, en forskel, der for nylig blev aktualiseret i forbindelse med diskussionen om Porvoodokumentet, er ingen virkelig forskel. Den »højkirkelige« betoning af det særlige embedes ligefremme hellighedskarakter og

det »lavkirkelige« krav om embedets afskaffelse eller dets totale underordning under det almindelige præstedømme er to forskellige accentueringer af præcis den samme anti-reformatoriske forståelse af embede og menighed.

Den aktuelle konkurrence imellem alternative anti-reformatoriske opfattelser anskueliggør i virkeligheden det skred bort fra den reformatoriske kirkeopfattelse, som har været undervejs i den danske kirke gennem en lang periode med den selvmodsigende indordning af præsten i det folkevalgte menighedsråd som en væsentlig milepæl. Hvor det anti-reformatoriske embedssyn er slået igennem, som det i stor udstrækning må siges at være i dagens folkekirke, er der ingen vej udenom vejen tilbage – til en genbesindelse på eller en generobring af reformationens klare tale om Guds ordinans og kongens ordinans, om ordets guddommeligt indstiftede embede og om den kirkelige orden, som er til for at tjene dette embede, og som det er menneskers ansvar at tage hånd om i bevidstheden om, at også det, der hører den ydre og foranderlige orden til, naturligvis tilhører Gud. ■

□ T E K S T V E J L E D N I N G □

Alle helgens dag

Esajas 49, 8-11; Åb. 21, 1-7; Matt. 5, 13-16

Teksterne

Es. 49, 8-11 er en både smuk og klangfuld tekst.

Den ånder af håb, fordi den dybest set er ét stort løfte fra Herren om at give sit prøvede folk en ny fremtid, hvor det ødelagte skal bygges op påny, og hvor han selv vil være deres »hyrde« – selve ordet »hyrde« er ganske vist ikke direkte brugt, men det er hyrdebilledets sprog, vi bevæger os i – Herren vil selv sørge for sit folk.

Det GT'lige tekstvalg er nok ikke så meget motiveret af prædiketeksten, men snarere af den NT'lige læsning fra Åb.21, 1-7. Her møder vi i hvert fald nogle af de samme tanker.

Åb. 21, 1-7 løfter sløret for det ultimative håb – den dag, hvor Gud gør alle ting nye og genskaber himmel og jord efter skabelsens og genløsningens skabeloner. Da er det gamle forbi, og det helt afgørende er, at »nu er Gud bolig hos menneskene«. Her

skal al lidelse og sorg være borte, selv døden er det forbi med, nu er det evighed, og dermed har tiden fået en anden dimension.

Men det er bemærkelsesværdigt, at selv om Johannes taler om en åndelig virkelighed, som vi vel alle har svært ved at forholde os til, så er han meget konkret i sin beskrivelse. Han taler om »en ny by – det ny Jerusalem« – om sorgen og døden, der skal være borte – om at Gud vil tørre tårer af – om at den der tørster, skal drikke af »livets vand« osv.

Det er med andre ord ikke åndelige luftkasteller, men en konkret ny virkelighed, Gud vil give til sit folk. Og det er nok værd at understrege i en tid, hvor »New age« vil gøre mennesker tilfredse med et udefinerligt åndeligt håb.

Matt. 5, 13-16 er teksten til anden tekst-række, og derfor vælger jeg den, selv om alterbogen giver mulighed for at vælge saligprisningerne til første tekststrække hvert år på alle helgens dag. Men jeg synes det bliver for stereotyp, selvom saligprisningerne jo åbenlyst har noget mere højstemt over sig.

Man kommer ikke uden om, at nærværende tekst i nogen grad står i kontrast til de to første læsninger.

De første handlede om ro og fuldendelse, medens Jesus i *Matt. 5, 13-16* bringer os tilbage til »kamppladsen«, hvor hans disciple har til opgave at være salt og lys i en verden, hvor forrådnelsen og mørket er omsigribende. Der er imidlertid ikke tale om en opfordring til at indlede et korstog mod mørkets magter og den moralske opløsning – der er tale om noget »disciplene er« i kraft af at være disciple – de »er« jordens salt og »de er« verdens lys.

Men han taler også om at være salt uden kraft og lys, der er skjult under en spand. Begge dele er lige ubrugeligt. Salt med kraft er man, når man lader bekendelsen til Kristus lyde klart sammen med forbønnen for den verden, vi alle sammen er en del af. Og lys er man, når man i ord og gerning med sit eget liv er et vidnesbyrd om ham, der er »Alfa og Omega« for verden.

De gode gerninger, som Jesus taler om, at mennesker skal se og prise Gud for,

handler derfor næppe blot om at overholde en slags »spejder-ed« med daglige gode gerninger, så man ved livets afslutning kan gøre regnskabet op, og hvor de fleste nok ifølge både begravelsessamtaler og begravelsestaler vil få en del »plusser«.

Nej, det, Jesus hentyder til med »de gode gerninger«, tror jeg, snarere er ægthed og ærlighed i vores formidling af budskabet om Jesus, så det kan ses, at der er samklang mellem det budskab, vi er sat til at bringe og det liv, vi lever.

Prædikenen

Alle helgens dag er en lidt speciel dag i kirkeåret.

Selve ordet »helgen« lyder måske lidt forkert i vore lutherske ører, men det hænger jo nok sammen med, at vi af en eller anden grund har været i stand til at opretholde en slags katolicisme-forskrækkelse på det punkt.

Og sandt er det jo, at alle helgens dag aldrig i vores lutherske sammenhæng har været tænkt som dagen, hvor vi så at sige konfirmerer de dodes ankomst til himlen. Men lige så givet er det jo, at vores praksis med på den dag – i hvert fald en del steder – at nævne navnene på dem, der er døde i årets løb, på en eller anden måde meget let sætter den tankerække i gang, at vi så at sige »helgenkærer« dem.

Til trods for den forhåndenværende mulighed for misforståelser, kommer vi dog ikke uden om, at for mange er det stadigvæk en anledning til at komme til kirken – og den må vi selvfølgelig tage imod og bruge. Det bliver imidlertid nok så afgørende, at vi ikke fristes til ud fra de første to tekster eller ud fra saligprisningerne (1. rækkes evangelietekst) at gøre dagen til en »helgenkårs« fest.

Hvad alle helgens dag bl.a. skal, er naturligvis at få os til at åbne øjnene for evigheden og håbet, præcis som både den GT'lige og den NT'lige læsning lægger op til.

Teksten om jordens salt og verdens lys giver os imidlertid nogle klangbunde til alle helgens prædikenen, som også hører med.

Det sætter vores situation som kirke i dag ind i det store perspektiv af at være fælles med dem, der var før os – dem, der var salt og lys fra begyndelsen og indtil i dag – dem, der om nogen kan kaldes helgener, fordi de var vidner om den frelse, der venter »den, der sejrer«, som Johannes udtrykker det.

For mennesker er det ofte sådan, at man nærmest skal være »selvlysende« for at komme frem og gøre sig gældende. Ikke mindst teenagere og unge skal forsøge at leve op til en eller anden »stjerne-status«, for at være noget i de andres øjne, men når Jesus siger her: »I er jordens salt og verdens lys«, så er det faktisk ikke pep-tale for »kariere-disciple«.

Hvad man er som discipel hos Jesus, er man nemlig ikke som »selvlysende«, men ved at reflektere det lys, han er for os.

Hele Guds historie i verden, i det jødiske folk og i kirken er én lang historie om, hvordan han kaldte og udrustede mennesker til at være salt og lys. Og salt og lys blev man ikke i kraft af, hvad man formåede, men i kraft af at modtage – det gjorde dem nemlig for det første til kanaler for Guds velsignelse i verden – det gjorde dem for det andet til orienteringspunkter for dem, der ville finde Gud – og det gjorde dem for det tredje til et værn imod forrådselsen i verden ved deres forbøn og ved deres vidnesbyrd.

Men saltet kan miste sin kraft og lyset kan blive sat under en skæppe, og så duer det hele intet til. Det er gudsrigetets og Guds kærligheds sårbarhed – hvis ingen vil reflektere på lyset, hvad enten det skyldes, at man forsøger at reflektere på noget andet kunstigt lys, eller det er fordi, man kort og godt har lukket af for refleksionen – så er alt forbi.

Derfor er alle helgens dag en dag, hvor vi skal takke for dem, der gik forud – dem, der har kæmpet og sejret. Og det er en bekendelse til, at nu er vi en del af rækken, der skal være salt og reflektere lys fra Jesus. Og det er ikke de store og vidtløftige armbevægelser, der skal til for det. Det foregår i dagligdagen og i hjemmet, hvor vi er kal-

det til med vores bøn og i ord og handling at være kanaler for Gud.

Måske er det ikke så mange af dem, der er i kirke den dag, der tænker på deres mistede familiemedlemmer som lys og salt for Gud, men så meget mere grund er der jo til at pege hen på ham, som er lyset i mørket – Jesus Kristus. Han er døren til evighedsens lys og har bedt os om at være hans døråbnere.

Til selvansøgelse kan vi måske have gavn af at tænke lidt dybere over den for nogen kendte vittighed, som jeg har hørt skulle stamme fra Færøerne. Der kalder man reflekspælene i vejkanterne for præster – hvorfor? Fordi de viser vejen uden selv at gå den.

Det lille ordspil havde en af mine drenge fået fat i, og en sen aften, sagde han pludselig til mig fra bagsædet i bilen: »Far, hvorfor lyser »præsterne« ikke i vejkanterne?« – hvortil han selv svarede: »Det er nok fordi deres reflekser er blevet beskidte«!!! – Så var den samtale ikke længere, men ...

Forslag til salmevalget: DDS 295 – 255 – 888 (sub. 641) // 610 – 458.

Henning Smidt □

Kirkernes sociale ansvar i Europa

En rapport om fattigdom og social udstødelse inden for EU

Medens diskussionen går om, hvorvidt Amsterdam-traktaten vil komme til at berøre Den danske Folkekirkes forhold, er det for længst indset, at de sociale og diakonale spørgsmål, som kirkerne og kirkelige organisationer er involveret i, kræver et nærmere samarbejde i Europa.

I 1992 oprettedes en europæisk diakoniorganisation – EURODIAKONIA –, som også fik dansk diakoni som medlem repræsenteret gennem Dansk Diakoniråd. Eurodiakonia fik hovedsæde tæt på EU-kommissionen i Bruxelles for derved at kunne orientere medlemmerne om, hvad der sker i EU på det sociale område men også for bedre at kunne kanalisere kirkeligt-diakonale holdninger frem til beslutningstagerne i unionen.

I 1995 tog EU-kommissionen kontakt til Eurodiakonia, idet kommissionen ønskede at vide, hvad man fra kirkeligt hold havde at sige om bekæmpelse af fattigdom og social udstødelse. Foruden Eurodiakonia var det EECCS, de europæiske kirkers kommission for kirke og samfund, samt de 2 katolske organisationer Caritas Europa og den europæiske bispekonference (COMECE), som satte sig sammen for at udarbejde en fælles projektbeskrivelse som svar på forespørgslen fra EU.

Resultatet herfra foreligger i en rapport fra 1997, »Fattigdom og social udstødelse inden for EU«. I rapporten fremhæves en lang række sociale problemer i de europæiske lande, som må have beslutningstageres bevågenhed, og hvor der må sættes ind, hvis ikke der skal ske yderligere social opspaltning i Europa. Rapporten munder ud i en række forslag til EU-kommissionen.

Rapporten betoner stærkt, at fattigdoms- og udstødesproblemerne ikke kan løses i de enkelte lande, men er problemer

som bevæger sig tværs over grænserne. Holdningen i rapporten er den, at det europæiske fællesskab ikke blot må handle om økonomi. Når vi taler om menneskelig velfærd må også aspekter som kultur, frihed, sociale relationer og religion tages i betragtning. Derfor må Europa heller ikke udvikle sig til en europæisk fæstning, men ofre megen opmærksomhed på både øst/vest og nord/syd-relationerne.

Det er hævet over enhver tvivl, at kirkerne og de kirkelige diakonale- og velfærdsorganisationer har en meget stor og tæt erfaring i problemerne med fattigdom og udstødelse, – i andre lande ikke mindre end i Danmark, hvor vi gennem et par generationer har fået opbygget et samfund med en høj grad af velfærd. Vil man i gang med en bekæmpelse af disse problemer fra politisk hold, kommer man ikke uden om både kirkernes erfaring og indsats. I rapporten gør man desuden opmærksom på kirkens syn på det enkelte menneskes værdighed, samt det forhold at kirken har tradition for at give mund og mæle til dem, som ikke er i stand til at tale deres egen sag.

Problemet med rapporter som denne er, at formuleringerne ofte bliver så overordnede og generelle, at de kan blive overset i en almindelig tilslutning, og set i det skær virker rapporten ikke imponerende. Det vigtige er dog, at der bliver stillet skarpt på indholdet af det europæiske fællesskab, og at der lægges op til konkrete handlingsprogrammer. Rapporten erkender da også, at den kun er et første skridt og en begyndelse på et nødvendigt samarbejde.

Lars Mandrup ▼

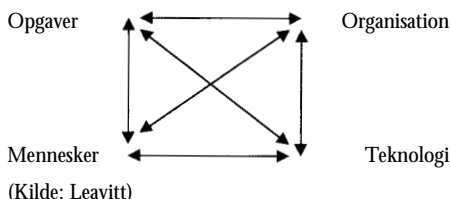
FINAL REPORT

on Issues of Poverty and Social Exclusion.

Fås hos Dansk Diakoniråd, Sankt Lukas Stiftelsen, Bernstorffsvej 20, Hellerup.

Kirken og personregistreringen: Hvem skal tale den forkyndende kirkes sag over for staten?

I forbindelse med indførelsen af Den Ny Kirkebog vil det være relevant at gøre sig nogle overvejelser omkring de konsekvenser, dette vil have for organisationen Folkekirken. Sådanne overvejelser gør man sig i en virksomhed, når der indføres ny teknologi, fordi enhver ændring har en indvirkning på andre felter end det aktuelt berørte. Overvejelserne kan illustreres således:



Det kan sammenlignes med et lagen. Rykker man i det ene hjørne, bevæges også de andre tre. Forandringer rækker ved mere end det, de direkte berører. Indførelsen af IT i personregistreringen i Folkekirken medfører rystelser, som vil være med til at ændre Folkekirken. Uanset om man hilser disse ændringer velkommen eller ej, må man erkende, at de sker.

Elementer i *organisationen* vil forskyde sig. Kirkeministeriet vil komme til at træde meget synligt frem som arbejdsleder, i og med at det bliver pålagt præsterne og andre både at lade sig uddanne til at betjene IT maskinerne og at indrette kontorer og arbejds gange efter de retningslinjer, der vil blive afstukket. Den hierarkiske opbygning af Folkekirkens organisation vil blive tydeligere, samtidig med at præsternes rolle som administratorer og statstjenestemænd opprioriteres, i hvert fald i indkøringsperioden, men sandsynligvis også varigt. Beslutningsprocessen, som er gået forud for igangsætningen af projektet, er et andet eksempel. Beslutningen er taget administrativt.

Teknologien bliver sat i udvikling, i og med at udstyret skal standardiseres og udskiftes hvert 3. år. Endnu er det ikke helt klart om hvert enkelt sogn selv skal indkøbe maskinerne, men det sandsynlige er, at der bliver tale om centrale og standardiserede indkøb. Det tekniske oplæg peger endvidere på, at der bliver tale om standardprogrammer og begrænsninger i, hvad der i øvrigt må lægges på de pågældende maskiner. Også adgangen til Internettet bliver ifølge det foreløbige oplæg reguleret og skal ske via gateways med begrænset kapacitet.

Opgaverne ændrer karakter, idet store ressourcer både personalemæssigt og økonomisk anvendes på kirkebogsføringen i stedet for f. eks. på forkyndelsen. Der er kun ét sted at tage fra, når der tales om at bruge mere tid på efteruddannelse og særlige administrationsopgaver som f. eks. indtastning af alle fødte fra 1960 til nu, og det er fra besøg og forkyndelsesvirksomhed.

Menneskene ændrer sig også. Præsterollen ændrer sig – for at være præst skal man herefter ikke alene erhverve sig et PC kørekort, men man skal også løbende efteruddannes, så man i realiteten er i stand til at varetage de samme funktioner som dertil uddannet kontorpersonale på folkeregistrene. Der bliver nye arbejdspladskulturer – sekretærene rykker ind på kontorets PC'er 3 eller flere gange om ugen, hvor præsten må vige pladsen. Som oplægget i øjeblikket ser ud, skal der kun anskaffes 1 PC til kirkebogsføringen i hvert sogn.

Kompetencefordelingen berøres, idet Kirkeministeriet nu får en central kontrolfunktion i forhold til kirkebogsføringen. Ministeriet kan gå direkte ind og kontrollere den enkelte præsts handlinger, hvor det før var provsten, som havde det overordnede tilsyn med kirkebogsføringen i provstiet.

Samlet er der tale om forrykkelser i værdisætningen, idet indførelsen af IT i personregistreringen, som udføres af Folkekirken, er grundstammen i den IT plan, hvorefter regeringen planlægger at tilrettelægge arbejdsgangene imellem de offentlige myndigheder. Andre myndigheder får direkte adgang til person-grundregistreringen. Med andre ord vil f. eks. politiet eller de sociale myndigheder kunne gå direkte ind i person-grundregisteret og hente de oplysninger, man har brug for. Folkekirken bliver således direkte en del af den daglige statslige funktion – forbindelsen til staten tydeliggøres. Det bliver Folkekirkens medlemmer, som over landskirkeskatten kommer til at betale for etableringen af statens IT baserede personregistrering. Spørgsmålet er, om det er det, man er medlem af en kirke for.

Uanset hvordan man måtte have det med forrykkelser af denne art, er det nyttigt at gøre sig nogle principielle overvejelser omkring forandringen. Det synes som om man har forsømt at gøre sig disse overvejelser *før* man satte processen i gang.

Spørgsmålet er nu, hvem der føler sig forpligtet til at varetage den forkyndende kirkes interesser i denne situation? Kirkeministeriet er naturligvis mindst lige så forpligtet på regeringens IT plan som helhed, som det er på kirken. Folketinget ser ligeledes sagen som en del af statens samlede IT plan – tilmed en billig løsning. Biskopperne lader ikke til at være blevet spurgt – og hvis de er, virker det ikke som om de har skabt sig et egentligt overblik over situationen. Præsteforeningen har siddet med i det forberedende udvalg – men føler sig i bedste fald kun forpligtet på at varetage medlemmernes fagforeningsmæssige interesser. Menighedsrådsforeningen lader ikke til at mene, det er dens bord.

Hvem vil tage på sig at tænke sagen igennem ud fra den forkyndende kirkes interesser? Man kan også spørge: hvem burde staten have spurgt, før den satte dette i gang? Den danske Folkekirke udmærker sig ved at være en flerstrengt organisation, eller måske snarere to vidt forskellige organisationer, som kører parallelt. På den ene side er

der statskirken med dennes hierarkiske opbygning, med Hendes Majestæt og Kirkeministeriet øverst, og på den anden side er der den forkyndende kirke, der som organisation fungerer efter græsrodsprincippet. Der skal ikke meget til for at forstyrre den balance, som må være mellem disse to meget forskellige strukturer.

Præsterne har funktioner i begge organisationer, og det er nødvendigt, at præsterne gør sig klart, at de på den måde har to interesser at varetage.

Spørgsmålet er, om ikke det er tiden at overveje andre måder at bruge det infranet på, som er under opbygning end netop til at føre kirkebøger. Hvis nettet dimensioneres derefter, er det muligt at etablere en stor og meget brugbar kontakthylde for alle grupper i Folkekirken, inden for den ramme, der hedder Folkekirkens datanet. Der kan etableres forskellige debatfora, mindre grupper kan gøre brug af groupware, som designes specielt til bestemte formål på forskellige planer, sogn, provsti, stift, eller efter interessefelter. Efteruddannelse kunne med held foregå via nettet – som det f.eks. allerede er tilfældet med faget Religionsinformatik på Aalborg Universitet.

Skal det ske, er der behov for, at der investeres ikke kun i kirkebogsregistreringsprogrammer, men også i udviklingen af andre typer software. Hvis Folkekirkens datanet skal blive, om man så må sige, til velsignelse, altså til noget, der kan styrke den forkyndende kirke, må der være nogen, som tager det på sig at varetage den interesse. Det kunne være biskopperne. De er godt nok lønnede af staten – men er sig vel alligevel bevidst, at de også har et ansvar for, at præsternes tid til forkyndelse og samtale ikke reduceres til fordel for kontorarbejde.

Det ser ud til, at Kirkeministeriet er fast besluttet på at skaffe de penge til veje, der skal til for at gennemføre IT løsningen på personregistreringsområdet. Så må det være muligt også at finde midlerne til at gøre det meningsfuldt for den forkyndende kirke at være med på projektet.

Sognepræst Bodil Toftdahl ■

Odense

Korstog mod muslimer??

Gensvar på L. Rasmussens læserbrev i nr. 38 (18/9-98).

Jeg ved godt, at det af mange muslimer anses for et korstog at skrive om de netop udkomne bøger om islam i Tyskland af Prof. Ursula Spuler-Stegemann: »Muslime in Deutschland« og den grønne socialist Rolf Stolz's bog »Kommt der Islam?«. Oplysning og dokumentation om islam er for troende muslimer per definition en del af det evige korstog. Derfor er det besynderligt af Lissi Rasmussen at bruge netop denne korstogsterminologi, da hun godt ved, hvad den dækker.

Der må være frihed til forskning uden islams og L. R.s protester. Ved L. R., at tyske islamforskere – selv neutrale og ret forsigtige – har fået den tvivlsomme ære at få titlen »Islams fjende« af Al Azharuniversitetet?

L. R. kritiserer, at jeg i indlægget citerer Spuler-Stegemann for hendes statistiske materiale vdr. islamisk fundamentalisme i Tyskland. Dette sociologiske meget omfattende materiale stammer fra W. Heitmeyer, J. Müller og Helmut Schröder, og er udgivet under titlen: »Verlockender Fundamentalismus, Türkische Jugendliche in Deutschland«, Suhrkamp 1997: Ud over at 70% af de tyske andengenerations-indvandrere erklærer sig som muslimer, siger 35,7%, at de er rede til fysisk vold for islam, medens 23,2% unge tyske muslimer af tyrkisk baggrund gik ind for sætningen: »Hvis nogen modsætter sig islam, skal man dræbe ham«. Af de 30% som afviser islam er en stor gruppe PKK folk. L. R. kritiserer, at jeg overhovedet nævner en sådan sociologisk undersøgelse. Men jeg mener, det er væsentligt at nævne den som baggrundsviden for den konklusion nyere tyske bøger om islam i Tyskland når frem til. L. R. påstår, at jeg leder efter det negative i islam.

Lad mig i stedet citere en ledende dansk muslim, mange vil kende af navn. Han fortalte mig, at han bl.a. her i landet havde fået en molotovcocktail ind af vinduet af muslimer, som ikke var enig med ham og

fortsatte: »Hvis radikaliseringen af islam fortsætter som nu, vil islam ødelægge sig selv inden 25 år!!« Kort tid efter jeg havde skrevet indlægget til Præsteforeningens blad modtog jeg et brev fra Århus, hvor mit navn Henriksen uden på kuerten var erstattet med hr. »Præst« Rolf Slot-HENRETTELSE, indeholdende en Bibellæseplan med ordene: »Giv mig Johs. Døbers hovede på et fad«, »Hør Israel, Herren er én!« og to Korancitater af de saftige, der lover at hovedet skal skæres af de vantro og »Vantro er sandelig den, som siger: Gud er bestemt Kristus, Marias søn. Hvem formår da noget mod Allah, hvis han ønsker at tilintetgøre Kristus, Marias Søn« (Sura 5.18) Og for to dage siden endnu et brev fra en anden del af landet: Blot med oplysningen at jeg er »dobbelt jøde«.

Jeg mener enhver bør have frihed til selv at studere Spuler-Stegemann og Rolf Stolz bøger uden at få et drag over nakken af L. R. eller et forbud. I England lykkes det jo islam at få stadig flere islamkritiske bøger trukket ud af markedet, senest ved trusler Paul Fregosis bog: »Jihad in the West«. Jeg valgte netop at skrive om de to nye tyske bøger, fordi forfatterne både politisk og fagligt har vidt forskellige udgangspunkter, men når samme resultat.

Ønsker man en mere engageret publication d.v.s. fra kristen side, så kan man læse den netop udkomne »Muslime erobern Deutschland, eine Dokumentation« udgivet af »Christliche Mitte«. Blandt de frivillige medarbejdere er flere tidligere muslimer. (186 sider, DM 7,50, 10 stk 60 DM! Bestilles gennem Postfach 2168, D-59531 Lippstadt. Tel. 02523-8388.) anbefalelsesværdig er også »Christliche Mitte«s lille publication »Schicksale deutscher Frauen«, tyske kvinders beretninger om deres ægteskaber med muslimer. Det lille hefte (1 DM) vil kun ryste den, der ikke har talt med danske kvinder i samme situation, der forskræmte flygter fra lejlighed til lejlighed på flugt i Danmark med deres muslimske mands familie i hælene. Vi mangler i høj grad en organisation, som kan hjælpe disse kvinder.

Desværre er på dansk kun udgivet Marie Skovens roman: »En uanstændig kærlighed« og Bess Nielsen: »Langt fra Lyngby«, som nok er værd at læse. Begge bøger gengiver forfatterens egen skæbne i ægteskabet med en muslimsk mand.

Til L. R. kan jeg kun sige, at mit indlæg om de ovenfor nævnte bøger ikke havde andre skjulte motiver, end at pege på to sobre netop udkomne bøger om islam, som afdækker nogle problemer også vi kan have udbytte af at læse. I den sammenhæng vil jeg bede L. R. stoppe diverse injurier især i Kristligt Dagblad. Vi må som kristne ikke lukke øjnene for de kvinder og »vantro« muslimer som jages rundt i manegen af den organiserede islam.

Skal vi drives så langt af »political correctness« at vi ikke må hjælpe dem, der kommer i klemme, af angst over, at vi har udtalt os forkert om islam?

Rolf Slot-Henriksen ■

Fremstående muslim ønsker Sharia indført i Danmark

I anledning af debatten mellem Slot Henriksen og Lissi Rasmussen:

For nylig deltog jeg i en panelsamtale på udstillingen »Hvem tror hvad« i K.B.Hallen i København. I panelet, som havde arbejdstitlen »Religionsfrihed – religionslighed«, var repræsentanter for forskellige religioner – fra Bahaireligionen, en sikh'er, en scientolog, en fra Tongilbevægelsen, en muslim, Johannes Aagaard fra Dialogcentret og så undertegnede. Et indlæg fra mig frembragte en heftig debat om forholdet mellem muslimer og kristne.

Jeg kom i mit 3 minutters indlæg ind på det, jeg oplevede i Nigeria, da jeg var udsendt af Sudanmissionen, nemlig at muslimer sad på den nederste række i kirken, når vi kristne fejrede juleaften, og at muslimer bragte kød til mig, når Ramadan'en – den årlige faste – var overstået.

Altså havde jeg oplevet en fredelig sameksistens med muslimer, hvor jeg også kunne tale alvorligt med dem om forskelle

og ligheder i vores tro, men jeg havde også oplevet, at en kristen, som havde været muslim, var blevet frataget sine 2 drenge, da han blev kristen – ikke pigen, for hun var jo kun en pige, og jeg havde hørt ham fortælle, hvordan han var blevet pisket og slået efter sin omvendelse til kristentroen.

Jeg fortalte, hvordan det i Nordnigeria kunne være omtrent umuligt at få en grund til en kirke, hvis det var i et muslimsk domineret område, og om hvordan man som kristen i Ægypten i et land, som officielt har religionsfrihed, ikke kan blive fremmet, fordi man ikke hedder Muhammed.

Til sidst refererede jeg til den artikel, som havde været i gårsdagens avis om en fra Bahaireligionen, som var blevet dødsdømt i Iran, fordi han havde omvendt en muslimsk kvinde til Bahaireligionen, og jeg sagde så direkte henvendt til Abdul Wahid Pedersen, som var den muslimske repræsentant i panelet: »Vi sidder her i et panel, der skal handle om religionsfrihed – religionslighed, og jeg kan da slet ikke forestille mig, at du kan gå ind for forfølgelse og dødsstraf af folk, som skifter religion, og dødsstraf for folk, som får andre til at skifte religion, så mit spørgsmål er: »Hvordan kan vi, som er her, hjælpe til, så det kan blive legalt at gå og komme fra en religion til en anden uden forfølgelse eller dødsstraf, og hvad vil du og andre muslimer gøre for at hjælpe en dødsdømt Bahaitilhænger i Iran og for at afhjælpe den trængte situation for kristne, som lever i muslimsk dominerede lande.«

Til min store forbløffelse svarede Abdul Wahid, at det da var helt rimeligt, at manden i Iran var blevet dødsdømt. Som muslim måtte man følge Sharia og være konsekvent, og vi kristne var jo lige så konsekvente, når vi troede på et helvede for dem, som ikke troede på Jesus Kristus.

Så eksploderede Johannes Aagaard: »Vor Herre bevare os! Vil du have den lov indført i Danmark?« Wahid: »Ja, når der bliver et flertal af muslimer, så bliver den indført.«

Jeg er dybt chokeret. Jeg har før troet på muligheden af en fredelig sameksistens

med muslimer, men jeg forstår bedre, at der er nogen, som kan være betænkelige ved alt for mange muslimer i Danmark og Europa, når en så fremtrædende muslim som Abdul Wahid, som har så stor indflydelse i muslimske kredse i Danmark, kan give udtryk for så barsk holdning. Jeg forstår godt Johannes Aagaards udbrud til Abdul Wahid efter panelsamtalen: »I er jo livsfarlige. Jeg er lige ved at være enig med Søren Krarup. I skal ud!!!« Aagaard for rundt for at finde Kr. Dagblad, men de glimrede selvfølgelig med deres fravær. Det er måske heller ikke befordrende for en fredelig sameksistens med en alt for stor omtale af sådanne synspunkter, men det er altså realiteter, at ønsket om indførelsen af Sharia overalt i verden også er der blandt endog fremtrædende muslimer i Danmark. Der kan være god grund til at forkynde evangeliet om Jesus Kristus til muslimer.

Agnethé Zimino ■

Sognepræst i Korsvejskirken, Amager

UGE TIL UGE

Det teologiske Fakultet

Teologiske klassikere

Oktober-november 1998

Mandage kl. 13-16, fra uge 43

19.10.: Mødesal 1, Studenternes Hus
Evangelisten Markus v/*Ole Davidsen*.
Evangelisten Matthæus v/*Johannes Nissen*.

26.10.: Mødesal 2, Studenternes Hus
Evangelisten Johannes v/*Helge Kjær Nielsen*.
Apostlen Paulus v/*Sigfred Pedersen*.

2.11.: Mødesal 2, Studenternes Hus
Origenes v/*Anders-Christian Jacobsen*.
Augustin v/*Niels Grønkjær*.

9.11.: Lokale 247 (Teologisk Auditorium) bygn. 410

Thomas Aquinas v/*Knud Ottosen*.
Bernhard af Clairvaux v/*Else-Marie Wiberg Pedersen*.

16.11.: Mødesal 2, Studenternes Hus
Martin Luther v/*Bo Kristian Holm*.
Johannes Calvin v/*Thorkil C. Lyby*.

Forelæsningserne er henvendt til alle studerende, lærere og præster, der ønsker at

stifte bekendtskab med klassiske teologiske positioner og problemstillinger eller at genopfriske dette bekendtskab.

Tidspunktet er mandage kl. 13.15-16.00.

Der bliver to forelæsningskvartaler á tre kvarter og en afsluttende fælles drøftelse hver gang.

Forelæsningsrækken fortsætter til foråret med efterreformatoriske teologer.

Arrangør: Det teologiske Studienævn.

Teologisk forening – Efterår 1998

Tirsdag, den 20. oktober

Lektor, dr. phil. Leo Tandrup: Da forførelsen trynede kærligheden – og kulturen blev til civilisation.

Tirsdag, den 3. november

Lektor, lic. theol. Niels Henrik Gregersen: Guds Visdom *in persona* – kristologi efter Jesus-forskningens 'third quest'.

Tirsdag, den 1. december

Ph.d.-stipendiat, cand. theol. Mette Birkedal Bruun: Det mystiske landskab ifølge Bernhard af Clairvaux.

Torsdag, den 17. december

Teologisk Forenings julefest.

Praktiske oplysninger

Alle møder begynder kl. 19.30 og afholdes i Teologisk Auditorium (Bygning 410, lokale 247). Møderne efterfølges af spørgsmål og diskussion i Vandrehallen, hvor der kan købes øl og vand.

Adgang til de enkelte møder i Teologisk Forening koster 20 kr. Et semesterkort, der giver adgang til alle semesterets møder, koster 50 kr. Russer har gratis adgang til møderne i deres 1. semester.

Brevet

– historisk, filosofisk, retorisk, litterært
Ph.d.-seminar

tirsdag den 27. oktober 1998

Program:

I mødesal 1:

10.00-11.00: Forlagsdirektør, lic.phil. Marianne Alenius:

Det offentlige privatbrev i 1700-tallet i historisk belysning

11.00-11.15: Pause

11.15-12.15: Ph.d.-stipendiat Lars Kjær Bruun:

Udsigelse og eksistens. Principielle overvejelser vedrørende brevdiskursen

12.15-13.15: Frokostpause

13.15-14.15: Lektor Geert Hallbäck:

Intervention og kommunikation. Om brevgrenen i Ny Testamente

14.15-14.30: Pause

I mødesal 2:

14.30-15.30: Ph.d.-stipendiat Anne Katrine Lund: Breve til danskerne. Glimt fra et retorisk nutidigt genre-projekt

15.30-16.00: Afsluttende drøftelse.

Alle foredrag følges af en kort diskussion.

Seminaret finder sted i Aarhus Universitets Konferencecenter, i henholdsvis mødesal 1 og 2, Studenternes Hus, Ndr. Ringgade 1.

Alle er velkomne.

Tilmelding sker hos institutsekretær Jytte Kløve, lokale 141, evt. tlf. 8942 2264 mellem kl. 10-14 senest mandag den 26. oktober, Institut for Gammel og Ny Testamente, Aarhus Universitet.

Selskab for kunst og kristendom

Program for efterår 1998

Mandag den 2. november kl. 20

Sted: Købmagergade 44 o.g. (over gården). Lektor Mikkel Bogh: »Lyset som billede – fra Bertel Thorvaldsen til Anna Ancher«.

Et lysbilledforedrag om den metaforiske manifestation af lyset som erstatning for visualiseringen af det guddommelige i en kristen kultur, hvor billedliggørelsen af det sublime er et problem.

Gæstpris: 40 kr. (20 kr. for studerende).

Fællesmøde for læger og præster i Haderslev Stift

Tirsdag, den 3. november 1998 kl. 20.00 på Haderslev Sygehus.

Biskop Kjeld Holm, Århus Stift taler over emnet: »Lægen og præsten – helbredelse og trøst –«.

Hertil indbyder venligst

Samarbejdsudvalget for Haderslev Stift:

Hans Gert Jakobsen, læge, Rødekro. *Jens Thormann*, hudlæge, Vejle. *Poul Ejvind Rasmussen*, overlæge, Sønderborg. *Frank Kærgaard*, provst, Sdr. Stenderup. *Preben Kok*, sognepræst, Engum. *Olav K. Lindegaard*, biskop, Haderslev.

Alle interesserede er også velkomne.

Obs.: Af hensyn til kaffebord skal der ske telefonisk tilmelding til Haderslev Bispekontor, tlf. 74 52 20 25 – lok. 224, kl. 9-15, senest den 30. oktober 1998.

Djurs Barok

Institut for Historisk Musik

Week-end-kurser om Gregoriansk sang på Sostrup Slot.

Tilmelding og oplysning om kurserne, sværhedsgrad etc. hos Djurs Barok, Sostrup Slot, Maria Hjerte Eng, Gjerrild, 8500 Grenaa, tlf. og fax 86 38 44 55. Såfremt deltagerne ønsker at overnatte på Sostrup slot eller på det nærliggende vandrerhjem »Djursvold«, kan man ligeledes ringe på tlf. 86 38 44 55.

Gregoriansk Sang I

Med udgangspunkt i Hildegard von Bingen undervises der i Gregorianske sangteknikker.

Lærer: Jette Thomsen, cand. mag. Fredag d.13/11 kl. 16.00 til søndag d. 15/11 kl. 16.00. *Pris:* 200,- kr.

Gregoriansk Sang II

Kurset stiler mod Gregoriansk sang i praksis, med historisk og teoretisk gennemgang af den Gregorianske sangs rolle i dag.

Folkeuniversitetet vil samtidig arrangere et foredrag, hvor Hans Jørgen Frederiksen, der netop har udgivet en bog om Hildegard von Bingen, fortæller om middelalderens kunst, symboler og kultur gennem et lysbilledforedrag.

Lærer: Ole Wierød, teolog, dirigent og musikpædagog. Fredag d. 20/11 kl. 16.00 til søndag d. 22/11 kl. 12.00. *Pris:* 150,- kr.

Gregoriansk Sang III

Fortsættelse af Gregoriansk sang I, evt. afsluttet med en lille opførelse.

Folkeuniversitetet vil samtidig arrangere et foredrag, hvor Ole Wierød vil gennemgå de sammenhænge, i hvilke den Gregorianske sang bliver benyttet, både messens forskellige led og de 8 tidebønner.

Lærer: Ole Wierød, teolog, dirigent og musikpædagog. Fredag d. 27/11 kl. 16.00 til søndag d. 29/11 kl. 16.00. *Pris:* 220,- kr.

Grundtvigsk Konvent for Viborg Stifts Efterårsmøde Taarupgaard

Lørdag, den 14. november 1998 kl. 9.00-15.00

»Den synlige og usynlige kirke«

Program

Kl. 9.00: Morgenkaffe, velkomst og morgensang.

Kl. 9.30: Per Bucholdt Andreassen: »Kirken i informationssamfundet«. Om synliggørelsens nødvendighed.

Kl. 10.30: Debat og kort pause.

Kl. 11.00: Johannes H. Christensen: »Kristen etik og politisk etik«. Når samfundsmoralen »glemmer« sin kristne arv.

Kl. 12.00: Debat.

Kl. 12.30: Middag (2 retter og kaffe). Drikkevarer kan købes!

Kl. 13.30: Årsrapport om Grundtvigsk Konvent.

Kl. 14.00: I Taarup Kirke. Kasper Koch: Kaj Munk – en lidenskabelig forkynder – et lidenskabeligt menneske.

Kl. 15.00: Mødet slutter.

Tilmelding skriftligt til Jørgen Anker Jørgensen, Venø Præstegård, 7600 Struer *senest den 9. november med posten.*

Pris for kursus incl. kaffe og middagsmad: *160 kr.* som betales på mødet.

Eli Højbjerg Andersen, Lotta Nielsen, Sophie Nordentoft, Jørgen Anker Jørgensen, Holger Lyngberg, Knud Primdal og Jørgen Vinvad

Berigtigelse

Da databoksen ikke kom med ved artiklen Begravelsesskikke og kulturmøde i Dan-

mark af Janne-Elisabeth McOwan, Prf. bl. 98/41, skal det for en ordens skyld oplyses af forfatteren er mag. art. i Religionsvidenskab.

Red.

Manuskripter til Præsteforeningens Blad

Manuskripter hvis omfang overstiger en A4 side indleveres så vidt muligt på diskette med print. Angiv venligst formatet. Hvis der ikke anvendes et af de mest gængse tekstbehandlingsprogrammer (Word, Word Perfect, Works), medsendes filen, foruden i originalformatet, i et alternativt format, helst RTF (Rich Text File).

Red.

FRA SEKRETARIATET

Ny provstiltidsrepræsentant

Kreds 18: Holstebro provsti: *Sp. Søren Kr. Nielsen, Holstebro.*

LEGATER M.V.

Københavns Universitets Fond for teologiske kandidater og studerende

Fonden, der er oprettet med Fondsregistrets tilladelse, er fremkommet ved sammenlægning af kapitalerne fra følgende legater:

Winstrup-Resens rejsestipendium, Jesper Brochmands stipendium, Steenbuchs legat, Søstrene Elisabeth Engelsted og Christina Fogs legat for unge teologer, Biskop, dr. theol. Frederik Niensens rejselæge for teologiske kandidater, Louise Cathrine Roed, f. Sievers legat, Legatet for fremme af studiet af missionshistorie, Hilda Jacobsens, f. Roeds legat, Provst, dr. phil. Johannes Julius Gjellebøl Schousboes rejselæge, Professor Henrik Scharlings Boglegat, Provst, dr. theol. Sv. A. Becker og hustrus legat, Fru Elise Wessels legat for teologiske studerende.

Fondens formål er at yde støtte til teologiske kandidater til studierejser eller andre videregående studier samt at belønne teologistuderende, som har udvist særlig flid eller særlige evner.

Ansøgningen skal indeholde curriculum vitae, herunder cpr.nummer, og publikationslister samt en kort beskrivelse af og budget for, hvorledes støtte fra legatet tænkes anvendt.

Der gøres opmærksom på, at der ikke udfærdiges afslag til legatansøgere der ikke kommer i betragtning.

Ansøgningen stiles til: *Det Teologiske Forskningsudvalg, Det Teologiske Fakultetskontor, Købmagergade 44-46, 1150 København K.*

Ansøgningen skal være Fakultetskontoret i hænde *senest fredag den 6. november 1998 kl. 12.00.*

Professor ved Københavns Universitet, Dr. theol. J. Nørregaards rejelegat for teologiske kandidater

Legatet har til formål at yde tilskud til studierejser for teologiske kandidater fra Københavns Universitet.

Ansøgningen må indeholde curriculum vitae, herunder cpr.nummer, og publikationslister samt en kort beskrivelse af og budget for, hvorledes støtte fra legatet tænkes anvendt.

Der gøres opmærksom på, at der ikke udfærdiges afslag til legatansøgere der ikke kommer i betragtning.

Ansøgningen stiles til: *Det Teologiske Forskningsudvalg, Det Teologiske Fakultetskontor, Købmagergade 44-46, 1150 København K.*

Ansøgningen skal være Fakultetskontoret i hænde *senest fredag den 6. november 1998 kl. 12.00.*

Enkegravinde Ulla Ruuth, født v. Haffners legat

Legatet har til formål at yde tilskud til fremme af den evangelisk-lutherske kirkes mission, praktiske missionsformål. Herun-

der afholdelse af missionsforedrag, samt til anskaffelse af missionsvidenskabelig litteratur.

Ansøgningen må indeholde en beskrivelse af, hvorledes støtte fra legatet tænkes anvendt.

Der gøres opmærksom på, at der ikke udfærdiges afslag til legatansøgere der ikke kommer i betragtning.

Ansøgningen stiles til: *Det Teologiske Forskningsudvalg, Det Teologiske Fakultetskontor, Købmagergade 44-46, 1150 København K.*

Ansøgningen skal være Fakultetskontoret i hænde *senest fredag den 6. november 1998 kl. 12.00.*

Tidligere sognepræst i Aadum sogn, Pastor Emeritus Sigurd Anders Michael Andersens og hustrus Agnes Dorthea, født Højers rejelegat for teologiske kandidater fra Københavns Universitet

Legatets formål er at yde rejsestøtte til en teologisk kandidat fra Københavns Universitet.

Ansøgningen skal indeholde curriculum vitae, herunder cpr.nummer, og publikationslister samt en kort beskrivelse af og budget for, hvorledes støtte fra legatet tænkes anvendt.

Der gøres opmærksom på, at der ikke udfærdiges afslag til legatansøgere der ikke kommer i betragtning.

Ansøgninger stiles til: *Det Teologiske Forskningsudvalg, Det Teologiske Fakultetskontor, Købmagergade 44-46, 1150 København K.*

Ansøgningen skal være Det Teologiske Fakultetskontor i hænde *senest fredag den 6. november 1998 kl. 12.00.*

PERSONALIA

Dødsfad

Pastor emer. *Poul Jørgen Flintholm*, tidl. Buderup-Gravlev. Født den 25. juli 1920, død den 2. oktober 1998. (TS 894).

Afsked

Sp. i Korup pastorat i Fyens stift *Carsten Hansen Dybkjær* er afskediget efter ansøgning fra den 15. oktober 1998. (TS 878, 321).

Sp. i Egebæksvang pastorat i Helsingør stift *Niels Eric Grunnet* er afskediget efter ansøgning med pension fra den 30. april 1999. (TS 921, 129).

Udnævnelser

Pæst for Den Danske Sømandskirke i Antwerpen *Thomas Uhr Fenger* er ansat som sp. i Hoven-Ilderhede pastorat i Ribe stift fra den 1. december 1998. Til stillingen er knyttet forpligtelse som kirkebogsfører og begravelsesmyndighed. (TS 891, 105, 689).

Pastor *Merete Arnstrøm* er ansat som fung. sp. i Birkerød Pastorat i Helsingør stift. Ansættelsen gælder i perioden fra den 1. oktober 1998 til den 31. juli 1999 (begge dage incl.) og ophører uden varsel. (TS 133).

LEDIGE STILLINGER

Ansøgninger stiles til Kirkeministeriet, Frederiksholms Kanal 21, 1220 København K, og skal være ministeriet i hænde senest opslagets udløbsdag kl. 15.00. Når ansøgningen fremsendes ad tjenstlig vej (obligatorisk for ansatte i folkekirken), er det tilstrækkeligt, at ansøgningen er provsten i hænde senest til dette tidspunkt.

I alle ansøgninger bedes personnummer oplyst. Teologiske kandidater bedes endvidere oplyse, om de har fulgt Pastorseminariets undervisning.

Ved indsendelse af ansøgninger bedes det anført, om man ønsker ansøgningen retur. I modsat fald tilintetgøres ansøgningen med bilag 1 måned efter stillingens besættelse.

Kirkeministeriet

Sognepræstestillinger

Der vil til lønnen kunne ydes et rådigheds-tillæg med grundbeløb 24.500,00 kr. Der tages forbehold om udvidelse af ansættelsesområdet i overensstemmelse med finansministeriets aftale af 15. august 1975 med tjenestemændenes centralorganisationer om ansættelsesområder for tjenestemænd i staten, folkeskolen og folkekirken.

Konstitution

Ansættelse og aflønning sker i henhold til gældende overenskomst for akademikere i staten med tilhørende protokollat.

Stillingen som sp. i RØNNEBÆK PASTORAT i Roskilde stift skal besættelse midlertidigt ved konstitution. Til stillingen er knyttet forpligtelse som kirkebogsfører og begravelsesmyndighed. Konstitutionen, der er et barselsvikariat, sker for perioden den 16. januar 1999 til den 6. juni 1999 (begge dage incl.) og kan eventuelt forlænges. Der er ikke knyttet tjenestebolig til stillingen. Udløber den 2. november 1998. (TS 269).

Hjælpepræstestillinger

Ansættelse og aflønning sker i henhold til gældende overenskomst for akademikere i staten med tilhørende protokollat.

Opmærksomheden henledes på, at fuldtidsforsikrede, der ansættes i kvoterede stillinger, kun vil kunne oppebære supplerende dagpenge fra arbejdsløsheds-kassen, såfremt der kan fremvises frigørelsesattest.

Frigørelsesattest udstedes kun, såfremt ansøgningen er betinget heraf. Efterfølgende anmodning om frigørelsesattest imødekommes ikke.

Anmodning om frigørelsesattest bør vedlægges som særskilt papir stilet til kirke-ministeriet.

Frigørelsesattest udstedes for den første ansættelsesperiode på 1 år. Såfremt ministeriet ikke finder betingelserne for fortsat oppebærelse af frigørelsesattest opfyldt, kan denne tilbagetages med sædvanligt opsigelsesvarsel.

Ved indsendelse af ansøgninger bedes det anført, om man ønsker ansøgningen retur. I modsat fald tilintetgøres ansøgningen med bilag 1 måned efter stillingens besættelse.

Stillingen som midlertidig hjælpepræst i KORSLØKKE PASTORAT i Fyens stift er ledig. Ansættelse foreløbig for 1 år. Aflønning vil ske med en beskæftigelsesgrad på 100% af fuldtidsbeskæftigelse. Der er ikke knyttet tjenestebolig til stillingen. Udløber den 2. november 1998. (TS 317).

Andre stillinger

Ansættelsesvilkår og ansøgningsproceduren fremgår af opslaget.

Det Danske Missionselskab søger missionær til det evangeliserende arbejde i Madagaskar

Det Lutherske Kirke i Madagaskar er i hastig vækst og mangler missionærer til det forkyn- dende og menighedsopbyggende arbejde.

Er du teolog er her alle muligheder for et spændende og udfordrende arbejde.

Kvalifikationer:

Erfaring i arbejdet med at møde mennesker af anden religion (islam) og kultur

God fysik og psykisk tilstand

Udpræget tilpasnings- og samarbejdsevne

Personlig kristen tro og menighedstilknytning

Gode franskkundskaber

Selvfølge interesse for udviklingsspørgsmål og den 3. verden.

Min. 6 års ansættelse incl. sprog- og orienteringskursus i Norge og Madagaskar.

Yderligere oplysninger fåes hos kontaktskretær Karin Wandall, tlf. 3962 9911.

Skriftlig ansøgning stiles til missionssekretær Lorens Hedelund senest d. 26. oktober. Samtaler finder sted i uge 45.

Det Danske Missionselskab, Strandagervej 24, 2900 Hellerup. Tlf. 3962 9911.

Det Danske Missionselskab søger teolog/teologægtepar til Zanzibar, Tanzania

Ca. 95% af Zanzibars befolkning er musli-

mer. I denne kontekst arbejder Tanzanias Evangelisk Lutherske Kirke med religionsmødet med islam og med at etablere menigheder.

Kirken søger via DMS primært en medarbejder til religionsmødet.

Kvalifikationer:

- Erfaring i arbejdet med at møde mennesker af anden religion (islam) og kultur
- God fysisk og psykisk tilstand
- Udpræget tilpasnings- og samarbejdsevne
- Personlig kristen tro og menighedstilknytning
- Gode engelskkundskaber
- Selvfølgelig interesse for udviklingsspørgsmål og den 3. verden.

Min. 6 års ansættelse incl. 4 måneders sprog- og orienteringskursus i Tanzania.

Yderligere oplysninger fåes hos kontaktskretær Karin Wandall, tlf. 3962 9911.

Skriftlig ansøgning stiles til missionssekretær Lorens Hedelund senest d. 26. oktober. Samtaler finder sted i uge 45.

Det Danske Missionselskab, Strandagervej 24, 2900 Hellerup. Tlf. 3962 9911.

Aarhus Universitet Det Teologiske Fakultet

Under forudsætning af fornøden bevilling er der fra 1. februar 1999 eller senere 1 *ph.d.-stipendium* ledigt ved Det Teologiske Fakultet, Aarhus Universitet.

Stipendiet er tre-årigt og kan tildeles inden for alle fakultetets fag og discipliner og kan søges af alle med en relevant kandidatuddannelse. Der henvises til fakultetets ph.d.-studieprogram, der bl.a. indeholder oplysninger om optagelse.

Ansættelse som ph.d.-stipendiat sker i.h.t. aftale af 25. november 1997 mellem Akademikernes Centralorganisation og Finansministeriet om lønnede ph.d.-stipendiater. Ph.d.-stipendiaten har pligt til, uden yderligere aflønning, at udføre arbejdsopgaver svarende til ialt 840 arbejdstimer i løbet af 3-års perioden.

Ansøgere kan kontakte den potentielle

vejleder og/eller instituttet for at aftale den foreløbige projektbeskrivelse, der skal vedlægges ansøgningen. Yderligere oplysninger kan fås ved henvendelse til formanden for forskeruddannelsesudvalget lektor, dr. theol. Knud Jeppesen, Institut for Gammel og Ny Testamente på tlf. 8942 2257.

Ansøgning sker på et skema; på skemaet er der desuden mulighed for at markere, om man ønsker optagelse som ph.d.-studerende ved fakultetet under en anden finansieringsform, hvis man erklæres for kvalificeret, men ikke kommer i betragtning ved uddelingen af stipendiet. Under forudsætning af fornøden bevilling vil der kunne tildeles en eller flere gebyrfri studiepladser.

Ansøgningsskema og ph.d.-studieprogram kan rekvireres fra ph.d.-sekretariatet, Hovedbygningen lokale 333 eller på tlf. 8942 2282.

Ansøgningen indsendes til Det Teologiske Fakultet, Aarhus Universitet, Hovedbygningen, Bygning 410, 8000 Århus C, og skal være fakultetet i hænde senest mandag den 9. november 1998 kl. 12.00.

Ansøgningen mærkes: 1998-218/4-13.

The Søren Kierkegaard Research Centre Welcomes Applications for Grants at the Ph.D. and Post-Doctoral level for 1999

The goals of the Søren Kierkegaard Research Centre at the University of Copenhagen are to produce a new critical edition of Kierkegaard's writings and to promote international Kierkegaard research at the highest levels. In connection with the latter the Centre offers research grants to several Ph.D. students and post-doctoral scholars. The Centre invites applications from qualified scholars in all fields for fellowships for 1999.

Post-doctoral fellows should be working on projects in which Kierkegaard's thought is of central importance and must show evidence of high-quality scholarly work in the relevant field. The tenure for post-doctoral fellows is normally one year. The Post-doctoral fellows will also be involved

in student supervision and some administrative work. They must demonstrate a commitment to the expansion of international Kierkegaard research. The Centre will look favorably on candidates who have good foreign language skills, including Danish. Although the Centre invites applications featuring any topic in Kierkegaard research, projects which involve a significant degree of *Quellenforschung* into Kierkegaard's contemporary sources will in particular be positively evaluated.

Ph.D. students working on a dissertation in which Kierkegaard plays a central role are encouraged to apply. Students from abroad will be expected to learn Danish and to work from original sources. The Centre will provide supervision and give specialized seminars, which will function as a forum for students to present and discuss their projects. Applicants must either have an appropriate affiliation with a graduate program at their home university or enroll in a Ph.D. program at Copenhagen University. They must have fulfilled all previous requirements and thus be at the dissertation level. The award carries an appropriate stipend, covering living expenses and university fees for a period of one to three years.

A complete application includes the following: (1) a letter of application which includes a full description of the proposed project (3-4 double-spaced pages), (2) a curriculum vitae, and (3) two confidential letters of recommendation from senior scholars in their field. Interested applicants should send these materials to:

*Niels Jørgen Cappelørn, Centre Director,
Søren Kierkegaard Research Centre, Købmagergade 44-46, DK-1150 Copenhagen K,
Denmark, Fax + 45 35 32 37 10, E-mail:
njc@sk.ku.dk.*

For further information, please contact Niels Jørgen Cappelørn at this address.

All materials must be received by January 1, 1999 and may be faxed. Applicants will be informed of the status of their application by the end of January 1999. Residency may begin shortly thereafter.